

Scroll to top

(/)

NOVOSTI (/HR/NOVOSTI/) ČASOPIS (/HR/CASOPIS/AKTUALNI-BROI/)
AXIS
KONFERENCIJE (/HR/KONFERENCIJE/) KATALOG TVRTO (/HR/KATALOG-TVRTO/TELESNA-ZASTITA/)
MARKETING (/HR/MARKETING/) IMPRESSUM (/HR/IMPRESSUM/)

**Dvije moćne tehnologije:
video i radar.**

(<https://www.axis.com/products/axis-q1656-le/support>)

NADZOR JAVNIH POVRŠINA I ZAŠTITA PERIMETRA

**28. 11. 2023.,
HOTEL ZONAR, ZAGREB**

(<https://zastita.info/hr/konferencije/nadzor-javni-povrsina-i-nadzor-perimetra/o-konferenciji/>)

15.11.2023.

Trebamo se zabrinuti zbog sve brutalnijih oblika vršnjačkog nasija uz izostanak empatije počinitelja

Tijekom 2022. godine najveći broj prijava kada je riječ o povredama prava djece je, ponovno, zaprimljen u području obrazovanja te ostvarivanja roditeljske skrbi: od 1932 zaprimljena predmeta, 421 se odnosilo na obrazovanje te 420 na ostvarivanje roditeljske skrbi. Slijede prijave u području nasilja nad djecom i zanemarivanja djece (296), zdravstvenih prava (141), pravosudnih prava (139),

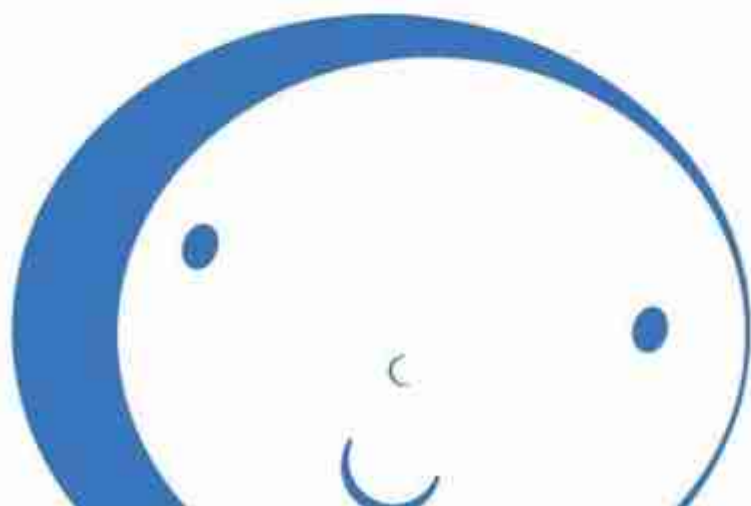
[Scroll to top](#)

sigurnosti djece (121), ekonomskih prava (82), statusnih prava (57), socijalnih prava (52), povrede kulturnih prava (50) i prava na zaštitu privatnosti (45). Također su zaprimljene prijave diskriminacije (31), povrede prava djece kao članova društvene zajednice (31) te ostale povrede prava djece (9). Pravobraniteljici za djecu mogu se javiti svi koji žele upozoriti na slučajeve povreda prava djeteta.

„Iako pravobraniteljica u konkretnim slučajevima ne može poduzimati radnje iz nadležnosti suda i drugih institucija, informacije koje zaprimamo važne su nam radi praćenja pojava nepoštovanja ili kršenja prava djece. Na taj način dobivamo argumente na kojima temeljimo svoje opće preporuke i upozorenja te ukazujemo na stanje prava djece prilikom podnošenja izvješća Hrvatskom Saboru“, saznajemo od Helence Pirnat Dragičević, dipl. iur., pravobraniteljice za djecu RH s kojom razgovaramo o radu Pravobraniteljstva za djecu te gorućim pitanjima i izazovima s kojima se treba pozabaviti kada je riječ o zaštiti djece.

Tko najčešće prijavljuje slučajeve povrede prava djece i što se prijavljuje? Na koji način postupate po tim prijavama? Ima li i lažnih prijava?

U više od polovice slučajeva obraćaju nam se roditelji, a potom institucije, najčešće obrazovne - škole i dječji vrtići - koji traže savjet i preporuku za postupanje ili prijavljuju povrede prava djece zamjećujući zanemarivanje skrbi o djetetu ili sumnjajući na nasilno ponašanje u obitelji. Škole nam prijavljuju slučajeve seksualnog nasilja nad djetetom, na što ih obvezuje Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja. U velikom broju prijavitelji su i ministarstva, agencije i inspekcije, najčešće državni inspektorat, zatim centri za socijalnu skrb, domovi za djecu, udruge te predstavnici lokalne zajednice. Također nam se djeca osobno obraćaju zbog neprimjernog odnosa nastavnika, ponašanja udomitelja, odgajatelja ili prestroge discipline u ustanovi u kojoj su smještena, zatim djeca čiji su roditelji u sporu o roditeljskoj skrbi, a neka djeca traže pomoć u rješavanju problema svojih roditelja koji se odražavaju na obiteljske odnose, poput ostvarivanja prava na mirovinu, reguliranja boravka roditelja, razrješenja imovinsko-pravnih odnosa u obitelji ili nesuglasica i sukoba sa susjedima. Djecu u tim slučajevima ohrabrujemo zbog obraćanja Uredu i drugim institucijama te ih s konkretnim informacijama upućujemo na nadležne institucije kojima se njihovi roditelji mogu obratiti za rješavanje svojih problema. Obraćaju su nam se i bake i djedovi, drugi djetetovi srodnici, susjedi, anonimni prijavitelji i drugi, a u pojedinim slučajevima postupanje započinjemo na vlastitu inicijativu, najčešće povodom napisa u medijima.

[Scroll to top](#)

Republika Hrvatska

Pravobranitelj za djecu

Pravobraniteljica za djecu ovlaštena je upozoravati, predlagati i davati preporuke. Tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i pravne osobe, obavezni su surađivati s pravobraniteljicom za djecu i na njezin zahtjev podnositi izvješća i odgovarati na upite te izvijestiti pravobraniteljicu za djecu o poduzetim koracima nastavno na dobivena upozorenja, prijedloga ili preporuke. Isto tako, ukoliko sazna da je neko dijete izvrgnuto tjelesnom ili duševnom nasilju, spolnoj zloporabi, zlostavljanju ili izrabljivanju, zanemarivanju ili nehajnom postupanju, dužna je odmah podnijeti prijavu nadležnom državnom odvjetništvu te upozoriti nadležni centar za socijalnu skrb i predložiti mjere za zaštitu prava i interesa djeteta. Također može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i ustanova, u čijem su djelokrugu istraživanja zaštita, skrb, razvitak i prava djece, a isti su mu dužni tu pomoć u primjerenom roku pružiti.

Iako se pojedine prijave nakon naknadnih provjera pokažu neutemeljenima, prijavitelji koji nam se obraćaju uvjereni su da njihova prijava ukazuje na kršenje dječjih prava. Stoga mi postupamo kod svakog obraćanja stranaka sukladno našim ovlastima koje su propisane Zakonom o pravobranitelju za djecu. To znači da tražimo očitovanja o postupanju od institucija koje su ovlaštene poduzimati mjere u navedenom slučaju te, ako to procijenimo potrebnim, upućujemo upozorenja, preporuke i prijedloge. Ako je riječ o sumnji na kazneno djelo, o tome obavještavamo policiju i nadležno državno odvjetništvo. Kao što smo ranije naveli, mi nemamo izvršne ovlasti, već ovlasti praćenja djelovanja sustava i institucija u njihovoj nadležnosti.

Pravobranitelj za djecu podnosi jednom godišnje izvješće Hrvatskom saboru o svom radu.

Možete li nam reći neke od glavnih naglasaka posljednjeg izvješća?

U svakom Izvješću o radu pravobraniteljice za djecu dostupan je pregled stanja prava djece u Hrvatskoj kroz aktivnosti i rad Ureda pravobranitelja za djecu u praćenju, zaštiti i promicanju prava djeteta. Prošla je godina bila osobito značajna zbog razgovora između predstavnika Vlade Republike Hrvatske i UN-ovog Odbora za prava djeteta koji je u lipnju 2022. godine izdao nove preporuke za unaprjeđenje prava djece u Hrvatskoj, te je u svojim zaključnim primjedbama na 5. i 6. objedinjeno izvješće Republike Hrvatske prepoznao i pozdravio ostvareni napredak u raznim područjima života djece u Hrvatskoj, uključujući izmjene i dopune zakona, donošenje strategija i planova za djecu te ratifikaciju međunarodnih dokumenata. No, ujedno je pozvao državu na izdvajanje dovoljno financijskih i drugih resursa koji će jamčiti ostvarivanje zacrtanih planova i stvarnu provedbu propisa koji se odnose na djecu.

[Scroll to top](#)

Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu 2022.

Zagreb, ožujak 2023.

Odbor je upozorio na nedostatke koji izazivaju zabrinutost i zahtijevaju žurno djelovanje, a kao ključna područja zabrinutosti istaknuo je zaštitu od diskriminacije, osobito manjinskih skupina, zaštitu od nasilja i zlostavljanja - u obitelji, u školi, na internetu - i podršku žrtvama, osobito žrtvama seksualnog nasilja, prava djece s teškoćama u razvoju, zdravlje i zdravstvene usluge, odgoj i obrazovanje te pravosuđe prilagođeno djeci. Odbor je preporučio i da se ojača skrb u zajednici o djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima, te da im se osigura pristup zdravstvenim uslugama i uključivom odgoju i obrazovanju. Osim toga, među ranjivim je skupinama istaknuo i LGBTI djecu, djecu čiji su roditelji u zatvoru, te djecu migrantskog porijekla.

Također se preporučuje jačati podršku obiteljima, razvijati roditeljske kompetencije, širiti socijalne usluge u zajednici, jačati resurse centara za socijalnu skrb, jačati obiteljske sudove te ubrzati deinstitutionalizaciju i posvojenja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ali i osigurati dovoljne kapacitete alternativne skrbi o djeci te jačati potporu udomiteljstvu. Među ostalim, Odbor navodi i preporuke za povećanje participacije djece, zaštitu posebno ranjivih skupina, povećanje sigurnosti djece u prometu, te se poziva na obveznu edukaciju o pravima djece i zaštitu najboljeg interesa djece za sve stručnjake koji rade s djecom - u pravosuđu, socijalnoj skrbi, zdravstvu, obrazovanju, alternativnoj skrbi, službi za migracije, medijima itd.

Scroll to top

Ono što smo istaknuli u prethodnim izvješćima, i na što kontinuirano upozoravamo, jest zabrinjavajuća situacija vezana uz broj djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi u institucijama, nedostatan broj udomiteljskih obitelji, nedovoljan broj stručnjaka u sustavu zdravstva, slabu dostupnost usluga djeci u ruralnim krajevima ili na otocima te djeci slabijeg socioekonomskog stanja, kao i kršenje prava i interesa djece s problemima u ponašanju i djece s teškoćama u razvoju. Također se zalažemo za pravo na predškolski odgoj koje treba osigurati svoj djeci, a posebno djeci na otocima, kao i za uspostavu bolje suradnje i kvalitetnije komunikacije između roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika. Isto tako, potičemo na edukaciju predstavnika tijela javne vlasti o dječjim pravima i zabrani diskriminacije, posebno JLP(R)S-ova čiji opći i pojedinačni akti često ukazuju na nerazumijevanje pojava i pojavnih oblika diskriminacije te načina njena sprječavanja i pružanja zaštite djeci, posebno ugroženim skupinama djece (djeca s teškoćama u razvoju, djeca stranaca). Zabrinuti smo i u pogledu zaštite prava djece u pravosudnim postupcima koji prema našem mišljenju nerijetko traju neopravdano dugo, kao i s praksom blagih osuda počinitelja seksualnog nasilja nad djecom.

Pravobranitelj može u slučajevima većeg stupnja ugroženosti prava i interesa djece, o tim slučajevima podnijeti i posebna izvješća Hrvatskom saboru. Ima li za time potrebe i u kojim slučajevima?

U rujnu 2019. godine Ured pravobraniteljice za djecu uputio je Hrvatskom saboru Posebno izvješće o uočenom stanju radi poduzimanja mjera od važnosti za zaštitu prava i interesa djece koja su smještena u domove socijalne skrbi za djecu s problemima u ponašanju. U njemu je navedeno da su djeca s problemima u ponašanju koja su smještena u odgojne ustanove jedna od najugroženijih skupina djece u društvu s obzirom na rizik od kršenja njihovih prava. Riječ je o posebno ranjivoj djeci, koja su često bila zanemarena, zlostavljana te duboko traumatizirana u svojim obiteljima, bez životne i emocionalne podrške bliskih osoba. Na temelju višegodišnjeg praćenja stanja, pojedinačnih pritužbi, praćenja objava u medijima, sudjelovanja na stručnim skupovima i radnim sastancima, putem obilazaka institucija i razgovora djecom i djelatnicima, Ured pravobraniteljice za djecu uočio je ugroženost brojnih prava ove djece, kao i određene teškoće koje se javljaju na razini sustava i zajedničke su svim domovima za djecu s problemima u ponašanju. O upućivanju Posebnog izvješća Saboru pravobraniteljica za djecu obavijestila je Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP) te im uputila preporuku za izradu Akcijskog plana za unapređivanje prava i interesa djece koja se nalaze u domovima za djecu s problemima u ponašanju, s mjerama i aktivnostima koje su utemeljene na međunarodnim standardima i koje će dovesti do osuvremenjivanja cjelokupnog koncepta institucionalnog tretmana ove djece kroz nužnu interdisciplinarnost, podršku znanstvenika i stručnjaka te usku međuresornu suradnju s drugim sustavima.

Također, uz Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu u 2021. godini predan je i prilog Djeca na čekanju - dječja prava u vrijeme pandemije 2020. - 2021. kao sažeti prikaz ključnih teškoća i izazova koji su pogodili djecu u pandemijskom razdoblju i poziv da se u nacionalnim i lokalnim planovima za sprečavanje rizika od katastrofa, s većom pažnjom planiranju aktivnosti koje će štititi djecu i njihova

Scroll to top Prava u izvanrednim situacijama.

Uz posebna izvješća pravobraniteljica za djecu obavještava Sabor o uočenim problemima u zaštiti prava djece u pojedinim sustavima kroz tematske sjednice pojedinih saborskih odbora: primjerice, saborski Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku, u suradnji s pravobraniteljicom za djecu, organizirao je 2018. godine tematsku sjednicu "Dječja i adolescentna psihijatrija u Republici Hrvatskoj – gdje smo sada?", na kojoj se raspravljalo o mogućnostima poboljšanja uvjeta liječenja djece i adolescenata s teškoćama mentalnoga zdravlja, o budućnosti razvoja sustava zaštite mentalnog zdravlja djece i adolescenata te problemu nedovoljne kadrovske i materijalne ekipiranosti zdravstvenih institucija ili odjela specijaliziranih za mentalno zdravlje djece i mladih. U 2019. godini na inicijativu Ureda pravobraniteljice za djecu u Hrvatskome saboru održana je tematska sjednica saborskog Odbora za obitelj, mlade i sport o zaštiti prava djece u prometu. Zatim u 2021. godini održana je zajednička tematska sjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu te Odbora za obitelj, mlade i sport posvećena zaštiti mentalnog zdravlja djece u okolnostima pandemije koronavirusa. Sjednica je održana na inicijativu pravobraniteljice za djecu s ciljem pronalaženja žurnog i kvalitetnog odgovora na promijenjene potrebe djece u izvanrednim okolnostima pandemije i potresa.

Je li nasilje (fizičko, psihičko, internetsko i seksualno) među i nad maloljetnicima u porastu ili padu? Tko su najčešće žrtve?

U 2022. godini zamijećen je porast nasilja nad djecom, osobito vršnjačkog nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama (100 posto više u odnosu na prethodnu godinu), a više od 5000 djece bilo je žrtvom kaznenog djela, što je porast u odnosu na 2021. godinu za 4,4 posto. Povećan broj pritužbi koje smo zaprimili za vršnjačko nasilje u školi u odnosu na pandemijske godine zasigurno je posljedica više čimbenika koji ne ukazuju neminovno na drastični porast nasilja među djecom. Naime, za vrijeme pandemije djeca nisu fizički pohađala nastavu pa su bili rjeđi i kontakti među njima te prilike za nasilno ponašanje. Također, pozitivno je povećanje osjetljivosti roditelja, djece i građana općenito za razne oblike neprimjerenog ponašanja, što je rezultiralo češćim prijavljivanjem ponašanja koja ranije nisu prepoznata kao nasilna i štetna.

U pritužbama uočavamo i da se pojedini roditelji obraćaju institucijama zbog uobičajenih dječjih sukoba koje roditelji percipiraju kao nasilje, a koji imaju razvojni karakter i posljedica su nerazvijenih socijalnih vještina djece. Na ove sukobe utječu djelatnici škole na dnevnoj razini svojim stručnim znanjem i vještinama koji upućuju i educiraju djecu kako poštivati različitosti i kako nenasilno rješavati nesuglasice i sukobe. U slučajevima sukoba problemi se trebaju rješavati na razini škole i nema potrebe uključivanja vanjskih institucija. Škole upućujemo da educiraju roditelje o razlici između sukoba i nasilja i da vanjskim institucijama trebaju prijavljivati samo događaje koji upućuju na nasilje. Naime, djeci treba omogućiti da uz stručnu pomoć i vođenje djelatnika škole sami riješe svoje sukobe nesuglasice.

Također, ono na što upozorava statistika i zbog čega trebamo biti zabrinuti su sve raniji i sve brutalniji

[Scroll to top](#)

obiteljskog nasilja uz izostanak empatije počinitelja, ali i promatrača nasilja prema žrtvi koji nerijetko nasilje promatraju ili ga čak i snimaju i objavljuju na društvenim mrežama. Bilježi se i porast nasilja u virtualnom svijetu te je nužno razviti učinkovitije preventivne programe za ove nove izazove u području zaštite djece od vršnjačkog nasilja.

Što se tiče spolnog iskorištavanja i zloupotrebe, u 2022. zaprimili smo 76 obavijesti u vezi s pravom djeteta na zaštitu od spolnog iskorištavanja i zloupotrebe. Najčešće se obraćaju roditelji koji traže savjet o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, izražavaju ogorčenje ishodom sudskog postupka ili odbacivanjem prijave od strane državnog odvjetništva. U nekoliko su nam se slučajeva obraćali roditelji prijavljujući seksualno zlostavljanje djeteta od strane drugog roditelja, no, stručnom procjenom nadležnih tijela ti su slučajevi ocijenjeni neosnovanima te pokušajem da se u visoko konfliktnim odnosima roditelja takvom prijavom diskvalificira drugog roditelja. Najviše zaprimamo obavijesti odgojno-obrazovnih ustanova o primjeni Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, budući da su one dužne o slučajevima seksualnog nasilja ili uznemiravanja, uz nadležna tijela, obavijestiti i pravobraniteljicu za djecu. Na vlastitu inicijativu pratimo i slučajeve iz prethodnih godina radi uvida u postupanje nadležnih tijela nakon prijave seksualnog nasilja. Škole prijavljuju saznanja o seksualnom zlostavljanju svojih učenika neovisno o tome odnosi li se na događaj u školi ili izvan nje. Seksualno zlostavljanje izvan obrazovne institucije (od strane susjeda ili osoba bliskih obitelji, udomitelja, vršnjaka ili od djetetu nepoznatih osoba) djeca često prijavljuju osobi od povjerenja u školi.

Posebice zabrinjavaju prijave seksualnog nasilja u obitelji koja djetetu treba biti sigurno mjesto. Unatoč tomu, svjesni smo da postoji crna brojka seksualnog zlostavljanja u obitelji, te da maloljetne žrtve oklijevaju ili bivaju obeshrabrivane u prijavljivanju. Također, posebno zabrinjavaju prijave seksualnog uznemiravanja u okruženju koje za dijete treba biti sigurno, poput sportskog kluba i škole, osobito kad je riječ o seksualnom uznemiravanju od strane odraslih osoba. Zlostavljanje od strane djeci poznatih osoba s kojima su u redovitom kontaktu predstavlja jedan od psihološki najštetnijih oblika seksualnog nasilja. Stoga je važno adekvatno reagirati na prijavu nasilja, dijete zaštititi, a počinitelja sankcionirati.

Veliki dio vršnjačkog nasilja odvija se u online okruženju - kakva su iskustva djece prilikom korištenja interneta u Hrvatskoj u smislu elektroničkog nasilja? Koje korake treba dijete/mladi učiniti da bi prijavili cyber bullying i kada takva prijava zahtjeva reakciju institucija?

Rizici i potrebe djece u digitalnom okruženju prepoznate su u međunarodnim i nacionalnim politikama. UN-ov Odbor za prava djeteta je u svojem općem komentaru (br. 25) potvrdio da se Konvencija o pravima djeteta primjenjuje i u digitalnom svijetu, odnosno da se dječja prava jednako primjenjuju i u offline i online okruženju. Ovaj međunarodni dokument dodatno pojašnjava i razrađuje odgovornosti i dužnosti država članica u pogledu načina primjene Konvencije o pravima djeteta u odnosu na korištenje digitalnih uređaja, ali i na položaj djeteta u suvremenom digitalnom svijetu.

Dijete je u digitalnom svijetu nerijetko okruženo različitim neprimjerenim i nasilnim sadržajima: od

Scroll to top

pornografskih sadržaja i različitih oglasa koji djecu dovode u različite opasne i manipulativne situacije koje ugrožavaju njegovu sigurnost i dobrobit, nasilnih računalnih igara do velikog utjecaja tzv. „influencera“ i „youtubera“ koji svoju popularnost na društvenim mrežama grade objavljivanjem fotografija kojima reklamiraju različite proizvode, kao i rizičnih i opasnih „izazova“ na TikToku.

Ukoliko je dijete žrtva cyberbullinga, važno je da prijavi zlostavljanje - prvo osobi od povjerenja (npr. roditeljima), a odmah potom policiji. Roditelji su svakako ti koji trebaju imati uvid u to kako im djeca provode vrijeme na internetu te razgovarati s djecom o odgovornom ponašanju u digitalnom svijetu. Isto tako, škole trebaju redovito provoditi aktivnosti jačanja svijesti među djecom i mladima o govoru mržnje i općenito nedopustivom ponašanju, kako u stvarnom svijetu, tako i u onom virtualnom te ohrabrivati djecu da im se povjere ako se susretnu s neprimjerenim ili zastrašujućim porukama. Vrlo je važno da škole provode i učinkovite i znanstveno utemeljene preventivne programe u okviru svoje preventivne strategije.

Nedavno ste sudjelovali na skupu Zaštita djece u digitalnom dobu na kojem ste istaknuli kako je bitno imati sustav koji postupno uvodi djecu u digitalni svijet, što je moguće ostvariti kroz medijsku pismenost. Koliko su djeca u Hrvatskoj danas medijski pismena? I kako ih opismeniti?

Virtualna komunikacija postaje primaran način komunikacije među djecom. Osim veće usmjerenosti na rizike djece u digitalnom svijetu, potrebno je isticati i benefite korištenja novih tehnologija, pri čemu se javlja potreba za širom edukacijom i senzibilizacijom i djece i odraslih o njihovom pravilnom korištenju, kao i o načinima zaštite i postupanja kad se dogode povrede prava djece u digitalnom okruženju.

Važno je da djeca steknu osnove medijske pismenosti već u vrtiću kako bi se znala sigurno i zaštićeno služiti novim medijskim tehnologijama. U fokusu trebaju biti preventivne aktivnosti, edukacija djece i roditelja te potreba roditeljskog nadzora nad aktivnostima djece na internetu. Djecu treba poučiti o pravilima pristojnog ponašanja na internetu, ali i mogućnostima zaštite na internetu i prepoznavanju neželjenih sadržaja. Važno je da djeca znaju kome se mogu i trebaju obratiti u slučaju kada dožive bilo koji oblik nasilja na internetu. Također je potrebno da škola i druge institucije postupaju i u slučaju elektroničkog nasilja na način kako je predviđeno i za sve druge oblike nasilja.

Koliko su djeca podložna medijskom utjecaju i koliki je utjecaj medija na razvoj rizičnih ponašanja - raznih ovisnosti, online nasilja i slično?

Stručnjaci upozoravaju na ubrzani rast broja ovisnika o internetu i računalnim igrama, čiji se simptomi kreću od anksioznosti, depresije, osjećaja manje vrijednosti, slabih socijalnih kontakata djece, itd. Ovdje je bitno spomenuti i brojne druge zdravstvene rizike prekomjernog korištenja interneta, poput deformacija vratne kralježnice, pretilosti, slabljenja vida i sl.

U okviru Europskog istraživanja o pušenju, plijenju i uzimanju droga 2019. godine u Hrvatskoj (ESPAD 2019) stručnjaci su upozorili na problem tzv. ponašajnih ovisnosti (npr. pretjerano provođenje

Scroll to top

Vremena u online okruženju, provjeravanje društvenih mreža, online kupovina, igranje kompjutorskih igara, patološko kockanje, online klađenje i sl.) koje postaju sve veći izazov u radu s djecom i mladima. Suvremeni način života, dostupnost i digitalno okruženje zasigurno doprinose problemu ponašajnih ovisnosti kod mladih. Smatramo da bi bolja ponuda dostupnih i besplatnih sadržaja namijenjenih slobodnom vremenu djece i mladih bila kvalitetna alternativa vremenu koje djeca i mladi sada provode u online okruženju.

Smatrate li da danas internetsko zlostavljanje predstavlja veću prijetnju mladima od 'tradicionalnog' zlostavljanja? Što institucije mogu učiniti u sprječavanju elektroničkog nasilja i na koji način mogu biti učinkovitije u tome?

Zabrinjavajuće je često pretvaranje internetskog (online) nasilja u nasilje kroz direktni kontakt izvan interneta, no u prijavama upućenim našem Uredu vidljiv je i obrnuti trend: nastavak fizičkog vršnjačkog nasilja putem interneta i društvenih mreža, što za žrtvu predstavlja dodatnu bol i uznemiravanje, odnosno novi oblik nasilja. Posebno zabrinjava nedostatak empatije kod djece koja svjedoče nasilju, odnosno koji kao pasivni promatrači imaju potrebu snimanja nasilnog čina i objavljivanja takvih snimki na internetu.

Na svaki slučaj nasilja treba hitno reagirati, dijete koje je izloženo nasilju treba što prije zaštititi, pružiti mu podršku i pomoć u oporavku od traume. Ignoriranje vršnjačkog nasilja je opasno, a prema svakom počinitelju nasilja treba poduzeti odgovarajuće mjere. Roditelji, ali i svaka osoba koja ima opravdanu sumnju i/ili dokaz, može prijaviti nasilje policiji i nadležnom područnom uredu Hrvatskog zavoda za socijalni rad koji će djelovati sukladno svojim propisima i pravilima struke. Škole su po saznanju o vršnjačkom nasilju dužne razgovarati s djecom i roditeljima, saznati što se dogodilo te su dužne sukladno propisima o nasilju izvijestiti policiju i područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad.

U sprječavanju vršnjačkog nasilja (u bilo kojem obliku) ključne su preventivne aktivnosti te rana i primjerena intervencija kada do nasilja dođe. Kako navodimo u našim godišnjim izvješćima, nužno je da cjelokupno društvo radi na očuvanju mentalnog zdravlja i prevenciji, od obitelji, odgojno-obrazovnih ustanova, medija, ali i pojedinaca, bilo da je riječ o političarima ili slavnom osobama, koje djeca gledaju i slušaju. Također je potrebno uložiti napor i odvojiti vrijeme za razgovor s djecom o njihovim potrebama, uključiti ih u rasprave o tome kakav oblik podrške i pomoći im je potreban u teškom vremenima te raditi na otklanjanju faktora rizika koji pridonose razvoju simptoma i teškoća mentalnog zdravlja.

Kako nastavnike bolje educirati o prevenciji i intervenciji kada je nasilje među djecom ali i nad djecom u pitanju? Koji bi resursi bili od pomoći školskim socijalnim radnicima, savjetnicima i učiteljima koji žele naučiti više o takvim oblicima zlostavljanja i učinkovito se pozabaviti njima?

U obvezi je odgojno-obrazovnog sustava nastavnike kontinuirano educirati o novim oblicima nasilja i postupanju te ih osposobljavati za provođenje preventivnih prugama i aktivnosti. Škola je jedan od

Scroll to top

ključnih čimbenika preventivnog djelovanja u društvu, a prevencija je u opisu svakodnevnog djelovanja škole. Svaka škola treba imati svoju preventivnu strategiju čije provođenje obuhvaća učenike, roditelje i nastavnike. Kontinuirano provođenje sustavnih i znanstveno utemeljenih preventivnih aktivnosti dugoročan je i kvalitetan odgovor u sprječavanje društveno neprihvatljivih oblika ponašanja i zaštiti mentalnog zdravlja.

Naše preporuke upućuju na potrebu provođenja edukacija roditelja i nastavnika o zaštiti djece (bilo u stvarnom svijetu ili na internetu) te sustava podrške kad se dogode povrede prava; kreiranje jedinstvene baze podataka o povredama prava djece u digitalnom okruženju. Važno je i informirati djecu, roditelje, učitelje o mogućnostima zaštite te o ustanovama i organizacijama koje pružaju psihosocijalnu podršku nakon doživljene povrede prava na internetu, kao i u slučaju razvoja ovisničkih ponašanja.

Koliko je rašireno iskorištavanje djece za pornografiju i seksualno zlostavljanje djece putem interneta u Hrvatskoj? Kako počinitelji najčešće pronalaze djecu na internetu? I kako roditelji mogu prepoznati opasnost?

Kad je riječ o nasilju od strane odraslih osoba, tu se ističe vrbovanje djeteta od strane odraslih osoba putem interneta i mobitela da bi ga se spolno iskoristilo, što se sve češće događa putem interneta. Internet je danas velika industrija i sredstvo pomoću kojeg se ostvaruje ogroman profit na tzv. "dječjoj pornografiji". Svjedoci smo zastrašujuće pojave rasta mreže pedofilije. I dok su za djecu nekad predstavljali opasnost osobe sklone seksualnom nasilju nad djecom (pedofili) koji su djecu vrebali na igralištima i drugim otvorenim prostorima, danas su djeca ugrožena i u vlastitom domu, od strane osoba koje u potrazi za zaradom mame djecu i iskorištavaju ih za pornografiju. Posljednjih nekoliko godina u EU je zabilježen dramatičan porast prijava seksualnog zlostavljanja djece na internetu. Prema podacima američkog Nacionalnog centra za nestalu i zlostavljenu djecu (NCMEC) tijekom 2020. zaprimljeno je više od 21 milijun prijava, od čega se više od milijun prijava odnosilo na države članice EU-a. Najnoviji broj prijava za 2021. pokazuje dodatno povećanje te se približava vrijednosti od 30 milijuna. Žrtve seksualnog zlostavljanja djece na internetu trpe zlostavljanje svaki put kada se ovaj materijal distribuira ili pregledava. Nažalost, djeca u svojoj naivnosti nisu svjesna opasnosti kad se odazovu pozivu da svoje intimne fotografije podijele s nekim.

Prema istraživanju „DeShame i Hrvatska“ o online seksualnom uznemiravanju i mentalnom zdravlju srednjoškolaca u Hrvatskoj, petina srednjoškolaca doživjela je ili svjedočila seksualnom uznemiravanju na internetu u posljednjih godinu dana, a 40 % njih ne bi prijavilo takvo ponašanje. Polovica srednjoškolaca je svjedočila dijeljenju seksualnih sadržaja od strane svojih vršnjaka na grupnom chatu, profilu ili forumu. Djeca i mladi primaju i šalju seksualne sadržaje i osobama koje poznaju i onima koje ne poznaju, a jedan dio to čini na nagovor druge osobe ili zbog ucjene ili prijetnje. Više od 30 % navodi da njihovi vršnjaci potajno fotografiraju gole, polugole ili neprimjereno odjevene osobe ili za vrijeme određene seksualne radnje te ih dijele na internetu. Također, više od 30% ispitanih srednjoškolaca svjedočilo je da njihovi vršnjaci dijele fotografije seksualnog sadržaja na kojima su

Scroll to top

osobnih njihovih godina. Nadalje, 37,6 % srednjoškolaca na internetu provede pet i više sati dnevno, od čega više od 10% njih provodi 10 i više sati, a 56 % srednjoškolaca koristi internet više nego prije pandemije.

Počinitelji najčešće pronalaze djecu putem društvenih mreža. Važno je da roditelji obrate pozornost na ponašanje djeteta. Ukoliko ponašanje djeteta odstupa od uobičajenog (potištenost, povlačenje u sebe, nesanica, slab apetit, niži školski uspjeh, zamišljenost i sl..) važno je s djetetom razgovarati i vidjeti što je to što dijete muči te u slučaju sumnje na neku povredu prava djeteta putem interneta obratiti se nadležnim službama.

Koji su sve rizici internetskog zlostavljanja za žrtvu: kada to nasilje prelazi u stadij da žrtva postaje sklona samoozljeđivanju i suicidalnim mislima?

Izuzetno je važno otklanjati i prevenirati uzroke koji dovode do samoozljeđivanja i pokušaja suicida, ali isto tako je bitno da dijete u trenutku kada je izrazito uznemireno i iskazuje suicidalne misli ili je pokušalo izvršiti suicid dobije odgovarajuću stručnu pomoć te bude uključeno u terapiju i praćenje, sve dok za tim postoji potreba. Ukoliko takva pomoć i podrška izostanu ili ne budu pruženi pravovremeno, povećavaju se šanse da će se dijete okrenuti samoozljeđivanju i/ili suicidalnim mislima. Zbog toga je potrebno osigurati stručnjake za mentalno zdravlje (psihologe, dječje i adolescentne psihijatre) ne samo u velikim gradovima, već i u manjim sredinama gdje je očiti nedostatak resursa, ali i povećana stigma djeteta i obitelji.

U slučajevima suicida najčešće ne doznajemo pravi razlog zbog kojeg je dijete odlučilo okončati život, no u slučajevima pokušaja suicida koje smo pratili razlozi su najčešće izloženost nasilju (najčešće vršnjačkom), neprimjereni odnos nastavnika prema djetetu, reakcija na izdvajanje iz obitelji i smještaj u ustanovu te drugi stresni događaji u životu djeteta.

Imate li prijedloge o znakovima na koje bi roditelji trebali obratiti pozornost?

Važno je da roditelji svakodnevno komuniciraju sa svojom djecom te da izgrade odnos povjerenja koji je ključan za dobru komunikaciju i uvid u djetetov život. Postoje i neki drugi znakovi, poput npr. promjena u ponašanju djeteta i/ili iskazivanju emocija, (povlačenje u sebe, slabiji školski uspjeh, poteškoće u pažnji i koncentraciji, odsustvo u komunikaciji, poremećaji spavanja i slično), koji mogu upućivati da je dijete izloženo vršnjačkom nasilju, a svaki roditelj koji je aktivno uključen u djetetov život vjerojatno će ih uočiti. U slučaju sumnje i nedoumice, upućujemo roditelje da se obrate stručnjacima, a postoji i niz korisnih informacija o toj temi u stručnim člancima na internetu.

Što mogu učiniti roditelji, školski socijalni radnici i školski ravnatelji koji imaju učenika ili nekoliko njih koji su bili zlostavljani ili koji su zlostavljači, nakon što je situacija prešla točku prevencije? I postoje li još neka pravna pitanja s kojima školski psiholozi, nastavnici, ravnatelji

Škole moraju biti upoznati dok planiraju ili interveniraju u slučajevima nasilja?

Postupanje i poduzimanje mjera u slučajevima vršnjačkog nasilja uređeno je propisima i standardima stručnog djelovanja, a važno je da škole ne zatvaraju oči pred pojedinim slučajevima te da djeluju. U svim slučajevima vršnjačkoga nasilja škola je obvezna primijeniti Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima koji obvezuje sve uključene sustave na zajedničko međuresorno i interdisciplinarno djelovanje. To znači da o nasilju, uz roditelje djece, treba biti obaviještena policija, centar za socijalnu skrb, a u slučaju ozljeda i zdravstveni sustav. Dijete koje se ponaša nasilno je nesretno dijete, zato je bitno da, nakon što pomognemo djetetu žrtvi nasilja, pomognemo i djetetu koje je iskazalo probleme u ponašanju, ali i djeci koja su svjedočila nasilju.

Osim zakonskih mjera, nužno je da i škola i šira zajednica unaprijede preventivne aktivnosti, jer negativne pojave u društvu najbolje je spriječiti. Škole imaju preventivne strategije u okviru kojih su dužne provoditi preventivne programe i aktivnosti za prevenciju nasilja te za razvoj socio-emocionalnih kompetencija. No, pitanje je kako se ove aktivnosti provode u pojedinim školama i s kojim ishodima. Ono što nedostaje okviru ovih preventivnih strategija u školama je učinkovitije provođenje aktivnosti kojima se djecu uči empatiji i nenasilnom rješavanju vršnjačkih sukoba. Važno je reći i da preventivne aktivnosti daju rezultate tek nakon duljeg kontinuiranog i predanog rada s djecom te samo ako je nenasilje uvjerenje i ozračje cijele škole i svih njezinih djelatnika.

U prevenciji nasilja je važno i djelovanje uže i šire zajednice te je nužno provoditi preventive programe i kampanje na lokalnoj i nacionalnoj razini. No, najveća odgovornost zajednice je u kreiranju ozračja nenasilja u cjelokupnom društvu, odnosno slanja jasne poruke svim građanima da je nasilje neprihvatljivo i da će se u slučajevima nasilja uvijek djelovati.

Koja je pravna odgovornost mladeži za kažnjiva ponašanja u Republici Hrvatskoj? Kada mogu odgovarati i kakve su kazne?

Djeca u Republici Hrvatskoj postaju kazneno i prekršajno odgovorna s 14 godina i tada ih naše kazneno zakonodavstvo zove maloljetnicima. Hrvatska ima posebno kazneno zakonodavstvo za maloljetnike – Zakon o sudovima za mladež koji se primjenjuje za maloljetne počinitelje kaznenih djela u dobi od 14 do 18 godina i u pojedinim slučajevima i za mlađe punoljetne u dobi od 18 do 21 godinu. Maloljetnicima se najčešće izriču različite odgojne mjere, a vrlo rijetko kazna zatvora i to samo ako su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili stariji do 16 godina (stariji maloljetnici).

Ako dijete mlađe od 14 godina počini kazneno djelo, prema njemu se ne može voditi kazneni postupak, no mogu se primjenjivati obiteljsko-pravne mjere u slučaju kada je to potrebno. Takve mjere provodi sustav socijalne skrbi.

Koliko roditelji snose odgovornost za sadržaje kojima su djeca, a posebno ona starija izložena online?

Scroll to top

Online aktivnosti dio su svakodnevnog života djece, ne samo njihovog slobodnog vremena i druženja, nego i obrazovanja. Nije realno očekivati da roditelji mogu kontrolirati sve sadržaje kojima su djeca izložena online, posebno starija djeca. Roditelji imaju odgovornost djecu upozoriti i poučiti o opasnostima koje vrebaju u online svijetu podjednako kao što ih podučavaju o opasnostima realnog svijeta. Važno je da se i sami roditelji informiraju o aplikacijama i zaštitnim programima za mobilne uređaje i drugim mogućnostima zaštite djece u online svijetu, procedurama postupanja i načinima zaštite i pomoći djetetu u slučaju da dijete doživi neku povredu na internetu. Posebno apeliramo da roditelji i odrasli koji brinu o djeci razgovaraju s djecom i budu im podrška kako u offline, tako i u online aktivnostima.

Krešimir Pučić

(Članak je objavljen u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije)

(Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora)